

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Lauacrum conciencia omnibus sacerdotibus perutile

Jacobus <de Gruytrode>

[Leipzig], 1495

Capitulum .xvij. Plebanus concubinarius noluit fieri religiosus

urn:nbn:de:hbz:466:1-30750

coruscavit. Et nunc mi frater hunc plebanum cōsidera. quō
eum deus gracia sua persudit melliflua. ⁊ sequere ei⁹ vestī
gia. ⁊ fortassis eandē graciā quā ⁊ iste iuenies apud domi
nuz. cum non sit acceptio personarum apud deum

S Pleban⁹ cōcubinari⁹ noluit fieri religiosus. **Ca. xvij**

O Germane ⁊ frater mi preamā de multa mihi bo
na ⁊ subtilia scribis de in gressu religionis. Sed se
cut tibi pri⁹ scripsi. Sic adhuc significo tibi. qz ad
religiōis ingressum non sum adhuc disposit⁹ nec
inclinat⁹. **T**ā sicut tibi cōstat tres sunt status sal
uandoz. videlicet incipientiū. p̄ficientiū et p̄fectoz. **N**ō ego
nō sum adhuc in primo statu. s. incipientiū. sed heu in status
peccatorū et per consequens damnatorum. **Q**ua in re in
tendo primo incipere. et meā scilicet cōcubinam cū suis ge
nitivis a me recidere. Et et ipsa in certo loco peniteat ex parte
vna. **E**t ego in parte altera cum ouibus meis intendo ma
nere. quibus exēplum in aluz longo prebui tempore. **I**nci
piam igit coram eis penitere. **E**t ab ista cōcubina. et omni
bus alijs mulierib⁹ ac ceteris vicijs inquātū mihi de⁹ grāz
rederit. ⁊ fragilitas humana permittit abstinere. ⁊ sanctam
vitā in omni castitate ⁊ ceteris bonis operibus ducere. et sic
cupio me ad primū statū saluandoz. videlicet incipientium
ponere. **E**t sic proficiendo de die in diem vsqz ad status per
fectozū ascendere. **T**am christus in euangelio dixit. **V**ade ⁊
vade que habes. ⁊ sequere me videlicet ad sancte religiōis
ingressum. ⁊ hoc si vis esse p̄fect⁹. **M**odo nō solū ad regnū
celozū veniunt p̄fecti. sed etiā de statu incipientiū ⁊ p̄ficien
tiū heredes celi sunt regni. **N**ō em̄ xp̄s dixit. **S**i vis vitā in
gredi. intra religionē ⁊ scēam obseruatiā. **S**z dixit. **S**i vis
vitā ingredi serua mādata. que ego intēdo seruare etiā in
seclō ⁊ p̄lo meo fructuoso posse di x̄bo ⁊ bono exēplo. ⁊ me
i tiore ⁊ omni custodia mādatoz dei obseruare. doce mi fra
ter in quib⁹ opib⁹ possim deo in tali statu summe placere ⁊

Capitulum xxij
multū mereri. et ego doctrinā tuā sequar cū adiutorio dei.
Responso fratris ad fratrem.

O si frater multū preamante. placet mihi respon-
sio tua. Quia propter faciam consequenter quid a me
in caritate desideras. et demonstrabo tibi opus san-
ctū valde luciferū. et pre cunctis alijs opib⁹ magis
meritoriū. Et ē dñice passiōis memoria. qz ē op⁹ salubre cui-
libz deuoto hoī et maxie sacerdoti passiōē xpī p suas pres
quotidie meditari. et p̄cipue illa die qñ celebratur ē missaz
vz ex iussu domini dicētis. Nec quocūqz scūqz feceritis i mei
mēoriā facietis. vt videlicz p oīa xp̄m ea intēctōe offerāt i al-
tari. sic ipse se i cruce holocaustū sacratissimū ac gratissimū
imolabit deo p̄ti. qz dicit beatus Augustinus. Quid salubri⁹. qd ho-
nesti⁹ quid dulci⁹ quid adhuc iusti⁹. qz oī hora ei⁹ passiōem
mēinisse qui nulla n̄ri obliuiscit hora. et sine quo hora nul-
la possum⁹ viuere. Idē ait. Quacūqz die passiōē dñi reco-
lo salu⁹ ero. hoc sic intellige. Quocūqz die habueris mēori-
am passiōis xpī p oīa tibi bene succedit. siue in morte siue i
vita. siue i alijs arduis et magnis causis. i iudicio siue extra
iudiciū in oī loco in oī tpe. coraz quibuscūqz iudicibus aut
dñis qz ille tibi sp̄ erit i ore. cui⁹ illo die passiōis et mortis ha-
bueris i cord. Quia propter studeas oī die tibi facere dictā vnā
in xpī passiōe mētaliter eā discorēdo. Et vbi vno die di-
miseris. ibi sequenti die renūcipias. Incipiēdo in festo anūci-
atiōis. qñdo primo de celo descēdit in vterū Marię vginis
in quo ad nouē fuit mēses inclusus. Deinde de ei⁹ natiuita-
te. Circūcisōe. Apparitiōe trib⁹ magis. Oblatiōe in templū
Fuga in egiptum. Et eius reuersione i Nazaret. Et sic cō-
sequēter. Si vero senseris te durū et frigidum ac indisposi-
tum. Tunc cogita quantā sustineres penas si excoziareres
sicut beatus Bartholome⁹ aut asseris sicut sanctus Laure-
cius. V quantas penas sustineres hec paciēdo. Exemplū

cogita. q̄ domin⁹ noster **J**esus crist⁹ pro te vilissimo pec-
 catore multas grauiiores penas sustinuit ī cruce q̄ tu ī his
 predictis penis omnib⁹ sustineres. Et sic te incita ad cōpa-
 sciēdūz deo tuo. Et si tibi hoc nō valet ad excitandum in te
 verā deuotionē ⁊ lachrimosaz compassionē. ¶ Tunc facias
 tibi flagellū vnum multū afflictū ⁊ in abscondito te fla-
 gella non parcēs copori tuo. donec bene persusum fuit do-
 lore. ⁊ cū tales senseris dolores in corpore tuo. tunc ad xp̄m
 deū tuum possis dirigere cogitatū. ⁊ meditare q̄ dominus
 de⁹ tuus pro te vilissimo stercore in suo corpore sine estima-
 tione multū intēsiōres dolores sustinuit. Et nō dubites quē
 istud mltū tibi valeat ad recōpaciendū dño deo tuo. quia
 p̄ passionem discit homo compati patienti. Si vero adhuc
 nō sentis in te deuotionē ⁊ lachrimosam compassionē
 Tunc incipe cor tuuz increpare. Et dic cum sancto **B**eruh.
O glacies ⁊ non cor. **O** cor durius adamāte. **O** cor lapideuz
 ⁊ nō cor carneū. cur non accenderis pre amore. **I**mmo ad
 magnam verecūdiāz dico. **O** cor infelicissimū cur te sic di-
 ligentē videlicz vsqz ad crudelissimā mortem non rediligis.
Quid em̄ amplius pro te facere debuit ⁊ nō fecit. **O** duri ⁊ ī-
 durati filij eue. quos nō emollit tanta caritas vt compati
 possitis deo vestro. qui p̄ vobis in cruce turpissimā ac acer-
 bissima morte mortuus est. cū tñ sibi compaciebant creatur-
 re p̄ quibus passus nō ē. vt sunt oēs angeloz chori. ⁊ oēs
 planete. **S**ol Luna celū ⁊ terra. durissime petre. velum tem-
 pli ac lapides durissimi. **N**ō pōt hoc emollire petōz pectora
 pro quib⁹ solummo passus est. ⁊ non pro creaturis alijs. **P**-
 pessimū pccm̄ sup oīa pccā ingratitudo. **O** mi deus aufer a
 me tale cor ingratum et lapideū. et da mihi cor carneum et
 compassiū. cū tamē tua vulnera vicerūt potentiā dyabo-
 li. confregerunt portas inferi ⁊ aperuerunt ianuas celestis
 regni. ⁊ nō possunt emollire cor meū pessimum ⁊ induratū
 vulnerib⁹ tuis grauissimis ad p̄paciēdūz. Si vero hec oīa

tibi nō p̄derint. tunc cogita q̄ p̄pter peccata tua tam nobi-
lissimo beneficio nō es dignus. Et de cetero reputa te in cor-
de tuo nō hominē sed bestiam. Si forte ex tali humilitate te
respiciat. qui humilitatē ancille sue. videlicet gloriose & ginis
Marie respexit. et dabit etiā tibi cor nouum & tristū compa-
tiens et plorans in passione ei⁹ s̄m omne desiderium tuum
Si vero omnia ista te nō adiuuent. ita q̄ adhuc nō possis
lacrimosis oculis deo tuo compati in sue crudelissime mor-
tis memoria. Adhuc tamē a passiōis dei tui mēoria cessare
nō debes. Sed in duricia cordis tui frequēter eam habeas
s̄m memorie passiōis Christi diuisiones ac dietas. Et hoc
p̄pter magnū merituz et qui inde sequitur fructum. Non
enī est opus super terram i quo pl⁹ mereatur homo q̄ in
memoria passiōis Christi et redemptoris nostri. Et hoc ti-
bi ex dictis doctorū probabo. Nam Albertus magnus sic
dicit. Simplex memoria passiōis Christi plus valet tibi
q̄ ieiunū in pane et aqua. Secūdo pl⁹ valet q̄ si quotidie
te vsq; ad sanguinis effusionem flagellares. Tercio tibi pl⁹
valet q̄ si liguis hominū loqueris et angeloz. siue in consi-
lijs. siue in ambone et si cūctorū hominū preditus esses. Si
omniū virginū puritate claresceres. si cōfessorū atq; docto-
rum p̄cursorū martirūq; vexillifer existeres. Siq; omnium
creaturarū virtutē haberes. adhuc valet tibi pl⁹ christi pas-
siōis memoria q̄ hec omnia. Quarto si Maria virgo glo-
riosa regina celi et mater dei et oēs angeli et archāgeli pa-
triarche et p̄phete apli et martires cōfessores et virgines. et
oēs sc̄i in celo existētes orarēt pro te coram summo deo. ad-
huc simplex memoria passiōis Christi plus impetrat tibi
q̄ hec oīa. et per alia q̄si infinita iaz enumerata. S; possis
hic ammirari valde cur hoc essz. R̄ndē qz p̄ predicta oīa et
p̄ alia q̄si infinita bōa opa nō sum⁹ liberati a potestate dy-
abolica ⁊ morte perpetua. S; solūmodo passio et mors xpi
eclum aperuit nobis. Et nos heredes fecit regni celestis. Et

pbatue tibi sic. **N**ā quantumcūq; **J**ohānes baptista sanc-
 ctus fuerit q̄ christ⁹ met sup omnes sanctos commenda-
 uit. d. **I**nter natos mulier nō surrexit maior. id est sanctior
 iohāne baptista. **Q**ue verba nō **A**ugu. vel **V**ero. vel alius
 simplex homo qui falli posset dixit. **S**ed deus ⁊ homo **J**e-
 sus christus qui falli nō potest. et qui omnium hominum se-
 creta ⁊ eorum sanctitates clarissime cognoscit. **H**ic magnus
 sanctus ante christi passionem euz omni sanctitate sua nō
 potuit eius anima celos ascendere. **S**ed oportebat eam ad
 inferos ad limbū videlicet sanctorū patrum descendere. ⁊ ibi
 cū animab⁹ oim alioꝝ electoꝝ moram trahere quousq; cri-
 stus pateret. **Q**ui primo in die ascensionis ascendit. **E**t cū san-
 cta anima **J**ohānis baptiste ⁊ oim alioꝝ scōꝝ aīne que
 a mūdi innicio in sinū **A**brahe sunt aggregate. **I**te pbatue
 tibi ex dictis alioꝝ doctorū qui satis stricte loquunt⁹ d̄ chri-
 sti passiōe ⁊ de eius fructuosa utilitate. **N**ā **A**ugu. ait. **S**cio
 q̄ eum que christi passio nō concutit nulla vir⁹ nullūmq;
 meritum saluabit. **I**tem beatus **B**ernhard⁹ sic ait. **I**udig-
 n⁹ ē christi passiōe. qui nō christo patienti totis virib⁹ stu-
 duerit cōdolere. **I**tem etiam ait. **I**n veritate didici nihil
 sub sole esse tam vtile ad delendum peccā. et ad impetran-
 dum gratias q̄ christi passiōe die ac nocte habere in mēte
Multas ⁊ similes auctoritates inuenies in dictis sanctorū
 doctorū. que tibi clarissime probant. q̄ nullū bonū opus sub
 celo. tam fructuosum et meritorium est sicut christi passiōis
 memoria deuota. **V**t inam vnusquisq; in hoc libro vnā
 memoriā dominice passiōis legeret anteq̄ ad missas acce-
 deret. esset enī tollerabile quid. cum tamē reperiantur scripte
 plures pulcherrime meditatioes. **I**n quibus cōtinetur ma-
 gna pars dominice passiōis. immo q̄nq; passio sub breuis-
 simis verbis. **S**z cum dolore dico q̄ vn⁹ facilius decem aut
 viginti celebrat missas q̄ q̄ solū semel passiōe ac mortē xp̄i
 contemplet. etiam inter religiosos qui sm sui ordinis p̄suetu-
 m iij

Capitulum

xvii.

divites strictam et arctam ducunt vitam. Et que est illi⁹ causa
nō nisi illa quā phīs. viij. phisi. assignat dicēs. Natura hu
mana abhonet illud qđ triste ē. Galien⁹ ait. Animus gau
dens etatem floridam facit. Spūs tristis exsiccat ossa. Et i
perarium deberent tales id quod evangelica veritas dicit
advertere. Regnum celoz vim patitur. et violenti rapiūt il
lud. Deitē saluator ait. Si qđ vult venire post me abneget
semetipm. et tollat crucē suam. et sequatur me. Arta est em̄
via que ducit ad patriam et pauci ambulant per eā. quia
fugiūt illud qđ triste ē. Et tñ bñ qui hic lagent et tristantur
qm̄ ipi in eternū et in seculū seculi cōsolabuntur. Dic ergo i
deuotōe cordis tui. Domine iesu christe tu dixisti apostolis
tuis et cōsequenter nobis omnibus. Sine me nihil potestis
facere. rogo te mi deus vt cor meum caritate tua vulneres.
et in me igne tui amoris et compassiōis accēdas. Et si post
oīa hec adhuc nō inuenis qđ desideras gratiam. nō tamen
propter hoc a tam saluberrima meditātōe desistas etiam
in siccitate cordis tui. quia ipse domin⁹ deus tuus scit perfe
cte qđ tibi expediat. sed perseuera ora et vigila donec gra
cie ianua tibi aperiet. Et diligenter cōsidera qđ nō totus an
nus floridam amenitate vernali. Nec abundat copia an
tūnali. Sed quādoqz rigat frigore hyemali. Sic simili mo
do nō semp rozat graua. sed aliquādo tribulatio et gratie
penuria. Et hoc iteo deus pmittit. vt gratia ac deuotō sub
tracta avidius requirāt et gratantius ac cautius cū redi
erit custodiat. Cōtingit quādoqz qđ hō gratias dei habet
et qđ secum sit de⁹. et qđ p ipm tanqđ p instrumētū opet mul
ta bona et scā opa. et homo p his omnib⁹ nō dat gloriam
deo et putat qđ hec oīa a seipō opet. et nō de⁹ per eū. Quia ite
re se de⁹ ab homine tali subtrahit. Et tñc mox se homo ad
omne op⁹ bonum et ad omnem cōtemplātōnem frigidum
tardum et inuoluntariū inuenit. Et ex hoc incipit hō seipm
cognoscere et scire qđ verum est qđ domin⁹ discipulis suis di

xit. Sine me nihil potestis facere. scz bonū. Et q̄ beat⁹ Paulus
 similiter verum dixit. Ego omnia possuz in eo qui me
 confortat. i. in deo. qui ⁊ confortauit omnes martires vtriusq̄
 sexus. similiter ⁊ oēs electos. Dic ergo in deuotōe cordis cuz
 Psal. Quā pect⁹ a domino videlicet petitiōnem. ⁊ hanc re-
 quiram. i. ⁊ sicut sup omnes petitiōnes. vt scz vt habitem
 in domo domini. i. in sua sc̄a gracia oib⁹ dieb⁹ vite mee ⁊
 p⁹ hāc vitā in gloria cuz oibus sanctis ⁊ electis. per ihesum
 christum dominū nostrum. De his oibus iam supra dictis
 sequitur exemplum. ¶ Erat enim quidam valde deuotus
 frater secularis ac laycus in vna silua in quadā cella solita-
 ri⁹. qui sedule ⁊ cū magna deuotōe deū rogabat. Et sibi in
 quo ope magis pre omnibus alijs bōis operib⁹ haberet cō-
 placentiā ostendret. ⁊ in quo homo magis mereret. Et dū
 suam sic longo tempore p̄tinuaret petitiōnem cuz magno
 desiderio. Tandē cum de⁹ exaudiuit tali modo. Nam cuz
 semel solus in sua cella deum exoraret. Et in dicta sua peti-
 tiōe staret. Quidam ad ianuā celle sue pulsauit. Et ipse exi-
 ens ianuam aperuit. ⁊ ante ianuā Christū crucē magnaz
 in humeris portantem vidit. Hox iste frater ad pedes eius
 cecidit. et ipm quid hoc significaret rogauit. Qui ait ad fra-
 trem. Dulcē tpe rogasti me vt significarē tibi quid sit gra-
 tissimū mihi. seruiciū in quo maxime p̄placeas. Ecce nūc
 tibi demonstro. certe qui portat crucem per iugem memoriā
 mee passionis in gratiarū actōe. hic exhibet mihi placētissi-
 mum seruiciū inter omnia opa bona magis meritorū. Et
 cuz hec dixisset ab oculis fratris euauit. Frater vero de sua
 exauditiōe multum gaudens et cellam suā intrās totum
 se ad memorandum Christi passiōē cum lachrimis quoe-
 tidie dedit. Et in breui in magnum sanctū virum plurima
 facientem miracula creuit ⁊c.

¶ Sacerdos celebratiu⁹ ad locum secretum vadat. ⁊
 ibi se recolligendo disponat. ¶ Capitulum xviii.